

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Meerstemmigheid

door Joke van Saane De auteur is hoogleraar Zingeving en leiderschap aan de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht. Zij belicht in deze rubriek maatschappelijke verschijnselen door er net wat anders tegen aan te kijken.

Na de rustige zomermaanden laaien de protesten aan de universiteiten weer op, met opnieuw de oproep aan de universiteitsbesturen om alle banden met Israëlische instellingen te verbreken. De overheid wordt opgeroepen andere geopolitieke keuzes te maken. De nationale politieke context waarin dat gebeurt is intussen veranderd: het eerste extraparlamentaire kabinet is aangetreden, met duidelijke meningen over goed en fout. Migranten willen we niet, boeren willen we wel. Op het internationale toneel zijn alle ogen gericht op de tweestrijd in Amerika, ook gepresenteerd door de beide zijden als een strijd tussen goed en kwaad.

Nu zijn protesten en politieke gevechten van alle tijden, maar er valt wel iets op aan deze en ook andere huidige maatschappelijke verschijnselen. Overal klinkt hier de roep om eenstemmigheid. Als je tegen kolonialisme en discriminatie van bevolkingsgroepen bent, ben je dus ook altijd pro-Palestina. Als je joods bent, of als christen overtuigd bent van de unieke plek van het jodendom, ben je dus altijd pro-Israël. En zo zijn er nog heel veel voorbeelden: bij de dodenherdenking moeten goed en fout in de oorlog gescheiden blijven, bij de toeslagenaffaire zijn alle ouders slachtoffer en de hele overheid dader. In het maatschappelijk debat is alles wat met kolonialisme te maken heeft op de zwarte bladzijde terechtgekomen, op de andere bladzijde vinden we alleen nog

slachtoffers. Die eenstemmigheid gaat gepaard met een vorm van exclusiviteit. Mensen die een ander geluid willen laten horen bij de studentenprotesten of rond de toeslagen, worden geweerd. Dat is ook wel begrijpelijk, want hoe eenduidiger de werkelijkheid wordt geschetst, hoe logischer en voorspelbaarder de eigen positie ook zal zijn. Exclusief onderscheid tussen goed en kwaad is ook nuttig om een misstand aan de kaak te stellen; dan is er geen plek voor nuance.

Echter, doorgaande eenstemmigheid doet geen recht aan onze eigen complexiteit. Zoals we in het dagelijks leven soms behoefte hebben aan gezelschap en soms liever alleen zijn, soms vol zelfvertrouwen door het leven gaan en dan weer voortdurend twijfelen aan onze keuzes, hebben we op de grote en morele vragen in de samenleving ook niet per definitie het enig juiste antwoord voor altijd. Slachtoffers en daders wisselen steeds van positie, ook in onze eigen beleving. We kennen in onze eigen omgeving allemaal mensen die verwerpelijke keuzes maken, maar daar door de omstandigheden ook wel toe gestimuleerd worden. Hoe wegen we dat?

De behoefte aan meerstemmigheid zal vroeg of laat weer erkend moeten worden. We doen daarmee niet alleen meer recht aan de complexiteit van de problemen zelf, maar bovendien wordt dan de route naar oplossingen veelzijdiger.